

Με τον καθηγητή Χρήστο Γιανναρά συναντηθήκαμε στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, όταν φοιτητής παρακολούθησα ένα μάθημά του (και στη συνέχεια βεβαίως πολλά ακόμη) . Είχα ακούσει αρκετά, είχα διαβάσει άλλα τόσα και αυτή η επαφή και στη συνέχεια η συζήτηση, ο διάλογος μαζί του ήταν ένα ξεχωριστό ταξίδι.

Όπως ήταν ομολογουμένως και ξεχωριστή η διαδρομή του στη μεταπολιτευτική περίοδο και ειδικότερα η κριτική αλλά και ο έπαινος που δέχτηκε για τα έργα του, καθώς και τα εμπόδια που βρήκε μπροστά του για να γίνει καθηγητής στο Πάντειο.

Με τον Γιανναρά ταξίδεψα σε μονοπάτια και λεωφόρους οντολογίας και μεταφυσικής, θρησκείας, πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας, διαβάζοντας, αναλύοντας, ζώντας την «Οντολογία της Σχέσης», την « Ελευθερία του Ήθους», τον «Ορθό λόγο και την κοινωνική πρακτική», το « Σχόλιο στο Άσμα Ασμάτων». Αναζητήσα (και βρήκα) απαντήσεις σε ζωτικά ερωτήματα για το έθνος μας και την επιβίωσή του («Πολιτιστική Διπλωματία – Προθεωρία ελληνικού σχεδιασμού»), για την Ορθόδοξη εμπειρία και το δυτικό μόρφωμα(«Ορθοδοξία και Δύση»), ανακάλυψα μέσα από τα κείμενά του σπουδαία κομμάτια της κληρονομιάς μας με εμφανή εφαρμογή στο παρόν, από τον Ηράκλειτο («καθ' ότι αν κοινωνήσωμεν, αληθεύομεν, α δε αν ιδιάσωμεν, ψευδόμεθα»), μέχρι τον Άγιο Γρηγόριο Παλαμά της κάθαρσης από τα ψυχοκτόνα πάθη, της άσκησης, της νήψης.

Σκέφτηκα και ένιωσα με «το Πρόσωπο και τον Έρωτα» και τις «Έξι φιλοσοφικές ζωγραφίες» του, ότι είναι ο προσφορότερος όρος για την θέληση, για τη σχέση όχι ως ιδιότητα του υποκειμένου, αλλά ως τρόπο υπάρξεως αποτελεί ο «έρως» της ελληνικής γλώσσας, αλλά και της παγκοσμιότητας, ο «έρως», του Πλάτωνα, αλλά και του Άγιου Μάξιμου του Ομολογητή.

Αισθάνθηκα την ιερότητα και κατανόησα τη σπουδαιότητα του «προσώπου», την ετερότητα του Ελληνισμού, της Ελληνικότητας, της Ορθοδοξίας, έχοντας ως βάση τις επιρροές, τις αφετηρίες του Γιανναρά: ο Ηράκλειτος, ο Άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής, ο Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς, ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός, για τον οποίο έγραψε ότι «ήταν ο μεγαλύτερος αριστοτελιστής μέσα στην Ιστορία» , ο Άγιος Αθανάσιος Πάριος, ως « η γνήσια έκφραση της λαϊκής μη αλλοτριωμένης ορθοδοξίας».

Με τον Χρήστο Γιανναρά βρεθήκαμε και μιλήσαμε σε κοινές εκδηλώσεις, πραγματικά μεγάλη τιμή για μένα και ανταλλάξαμε σκέψεις και ιδέες τόσο στην δημόσια σφαίρα, όσο και σε προσωπικό επίπεδο.

Συμφωνήσαμε για το μεγαλείο, για το βάρος, για το φορτίο του Ελληνισμού και για το βίωμα και την εμπειρία που ονομάζεται Ορθοδοξία, για τη δύναμη της παράδοσης, για την αντίσταση και τον καθημερινό αγώνα, αλλά διαφωνήσαμε σε ορισμένες προσεγγίσεις του για την πίστη μας, για ό,τι ονόμασε «τέλος της Ελλάδας», για τον «ύμνο» στον Ερντογάν, για όσα δεν μπορούσε ή δεν ήθελε να δει και να ακούσει πρεσβεύοντας τις δικές του απόψεις.

Θαύμασα τη στάση του όταν συζητήσαμε για τη Γενοκτονία που υπέστη ο Ελληνισμός της Μικράς Ασίας και του Πόντου και ανταλλάξαμε απόψεις όταν ήταν ομιλητής στις εκδηλώσεις για την 19ης Μαΐου και ήθελε να γνωρίζει, να μαθαίνει.....

Ταυτίστηκα όταν (και) με τις επιφυλλίδες του αναφέρθηκε στους θεσμούς της Ελλάδας και ειδικότερα στις ένοπλες δυνάμεις, στη Δικαιοσύνη, στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, στον πρόεδρο της Ακαδημίας Αθηνών, στους πρυτάνεις, στους διπλωμάτες και επιστήμονες που δεν αντέδρασαν για να αντιστρέψουν τις κοινωνικές συνθήκες που επέβαλαν στην Ελλάδα την επιτροπεία και την ομηρεία από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Ένωση και μένουν μαζί με **«...ολόκληρη την ελλαδική κοινωνία βουβή μπροστά στο έγκλημα, με απολύτως νεκρωμένα τα αισθητήρια αυτοπροστασίας και αυτοάμυνας, δίχως την παραμικρή επίγνωση «πού πατά και πού πηγαίνει».....»**.

Επιδοκίμασα το 2019 τη θέση του όταν λίγες ημέρες πριν η Βουλή κυρώσει τη Λεόντειο και κυριολεκτικά εις βάρος μας «Συμφωνία» των Πρεσπών, εξέφρασε την αντίθεσή του με το άρθρο «Ολοταχώς προς τη συμφορά», αλλά είχα διαφορετική θέση όταν έγραψε ότι «η Ελλάδα πέθανε και τη σκοτώσαμε εμείς...».

Αυτή ήταν όμως (μεταξύ των πολλών άλλων) η συμβολή του Χρήστου Γιανναρά στην καθημερινότητά μας, αλλά και στα πιο σύνθετα, στα πιο μείζονα, στα πιο σημαντικά. **Η ικανότητά του να σε κεντρίζει, να ψάχνεις, να αναζητάς, να γνωρίζεις, να μαθαίνεις, να γίνεσαι καλύτερος άνθρωπος, είτε συμφωνώντας είτε διαφωνώντας.....**

Ο Χρήστος Γιανναράς έφυγε για το επέκεινα. Η παρακαταθήκη του μοναδική, πλούσια και ξεχωριστή και ειδικώς αυτή που αφορά τα γραπτά και τις παρεμβάσεις του, τις ομιλίες και τη στάση- πρότυπο ζωής. Ας είναι ό,τι άφησε στην παρούσα ζωή μία σημαντική μαρτυρία ενός διανοουμένου, ο οποίος, παρόλα τα ανθρώπινα λάθη, κατόρθωσε να (δια)μορφώσει το λαό και να δώσει, όσο ήταν εφικτό, ελπίδα και όραμα.

Καλό Παράδεισο και Καλή Ανάσταση αγαπημένε μας δάσκαλε Χρήστο Γιανναρά !

Δρ. Θεοφάνης Μαλκίδης